

plan
wynikowy
dwustopniowy

Anna Wołodźko

Plan realizacji materiału historii w klasie III liceum i technikum

na podstawie programu

**POZNAĆ PRZESZŁOŚĆ,
ZROZUMIEĆ DZIŚ**

HISTORIA

Projekt okładki
Agata Pieńkowska

Redakcja
Magdalena Jagielska

Korekta
Ingeborga Jaworska-Róg

© Copyright by Wydawnictwo Piotra Marciszuka STENTOR
© Copyright by Anna Wołodźko
Warszawa 2007

ISBN 978-83-89315-95-3

Skład, łamanie i druk
Fabryka Promocji
www.fabryka-promocji.pl

Wydawnictwo Piotra Marciszuka STENTOR
02-793 Warszawa, ul. Przy Bazarterni 11
tel. (0-22) 544 59 00
faks (0-22) 544 59 03
www.stentor.pl
e-mail: stentor@stentor.com.pl

Wstęp

Plan realizacji materiału historii w klasie III liceum i technikum należy do pakietu edukacyjnego „Poznać przeszłość, zrozumieć dziś” Wydawnictwa STENTOR, zawierającego m.in. podręcznik dla klasy III autorstwa Macieja Przybylińskiego, program Grzegorza Szczepańskiego, zeszyt ćwiczeń Wojciecha Kalwata oraz scenariusze lekcji Anny Wołodźko.

Niniejszy plan obejmuje zagadnienia dotyczące częściowo XIX w. i historię wieku XX. Tematy zajęć odpowiadają tytułom rozdziałów w podręczniku. Zazwyczaj nauczyciel przeznaczca na omówienie danego rozdziału więcej niż jedną lekcję i ma pełną swobodę w formułowaniu tematów zgodnie z własnymi zasadami pracy i możliwościami uczniów. Gwiazdką oznaczono rozdziały i godziny lekcyjne przeznaczone dla zakresu rozszerzonego.

Plan jest rozpisany na 2 godziny lekcyjne tygodniowo dla zakresu podstawowego, co daje około 60 godzin w ciągu roku szkolnego, i 3 godziny tygodniowo dla zakresu rozszerzonego, czyli około 90 godzin rocznie. W III klasie nauczyciel ma mniej czasu do dyspozycji ze względu na zakończenie roku szkolnego dla klas maturalnych w ostatnich dniach kwietnia. Odliczając powtórzenia i sprawdziany, na realizację materiału pozostaje około 50 godzin dla zakresu podstawowego i 80 godzin dla rozszerzonego. Podział godzin dla niniejszego planu wynikowego zawiera poniższa tabela:

	XIX wiek	XX wiek	powtórzenia i sprawdziany	ogółem
zakres podstawowy	8 godzin	42 godziny	ok. 10 godzin	ok. 60 godzin
zakres rozszerzony	13 godzin	67 godzin	ok. 10 godzin	ok. 90 godzin

**Plan realizacji materiału historii w III klasie liceum i technikum
(plan wynikowy dwustopniowy)**

Kształcenie w zakresie podstawowym – 2 godz. tygodniowo (ok. 60 godz.)

Kształcenie w zakresie rozszerzonym – 3 godz. tygodniowo (ok. 90 godz.)

W ostatniej rubryce zasugerowano wprowadzenie kontekstów i elementów ścieżek edukacyjnych:

POL – język polski, HS – historia sztuki, WOK – wiedza o kulturze, WOS – wiedza o społeczeństwie, F – edukacja filozoficzna, E – etyka, G – geografia, EUR – edukacja europejska, MED – edukacja czytelnicza i medialna, REG – edukacja regionalna, PO – przysposobienie obronne.

Temat lekcji	Liczba godzin	Materiały edukacyjne	Wymagania		Ścieżki edukacyjne, konteksty
			Zakres podstawowy Uczeń:	Zakres rozszerzony Uczeń:	

WIEK XIX

1. Europa i świat na przełomie wieków	3+1*	ilustracje: Otto von Bismarck, Aleksander II, Franciszek Józef I, Wilhelm I, degradacja Alfreda Dreyfusa, karykatura brytyjska – cesarz Wilhelm II na kolei bagdadzkiej, karykatura niemiecka – Brytyjczyk zatrzymujący budowę kolei, obraz przedstawiający strzelaninę przed Pałacem Zimowym, Piotr Stołypin, karykatura <i>Kociół bałkański</i> , rycina przedstawiająca negocjacje	– charakteryzuje politykę Bismarcka po zjednoczeniu Niemiec – zna okoliczności powstania monarchii austro-węgierskiej – omawia ogólne założenia polityki francuskiej i brytyjskiej – przedstawia genezę trójprzymierza i trójporozumienia – charakteryzuje politykę wewnętrzną Rosji za Aleksandra III i Mikołaja II – omawia sytuację na Bałkanach przed wybuchem I wojny światowej	– wskazuje na mapie sporne terytoria, o które na przełomie XIX i XX w. spierały się państwa europejskie – wymienia partie polityczne działające w Rosji na przełomie XIX i XX w., zna ich główne założenia programowe – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Dreikaiserbund</i>, <i>Weltpolitik</i>, <i>la belle époque</i>, bolszewicy, mienszewicy, eserowcy, kadeci, „krawaty Stołypina”, panturkizm, wojny burskie, powstanie bokserów	G kolonializm i neokolonializm
---------------------------------------	------	---	---	---	--------------------------------

		francuskiego podróżnika z królem Konga, Robert Baden-Powell, żołnierze brytyjscy podczas wojny burskiej schemat: „Powstanie bloków militarnych w Europie” tabela: „Najważniejsze spory terytorialne na przełomie XIX i XX w.” mapa: „Kolonie i dominia pod koniec XIX w.” teksty źródłowe: Traktat brytyjsko-francuski z 1904 r., Mowa Ottona von Bismarcka z 1888 r., fragment poematu Rudyarda Kiplinga dotyczący misji białego człowieka¹	– wymienia największe imperia kolonialne i wskazuje na mapie świata ich najważniejsze posiadłości kolonialne oraz dominia – rozumie, w jaki sposób kolonializm wpłynął na wybuch I wojny światowej – wyjaśnia znaczenie terminów: Reichstag, Bundesrat, kulturkampf, równowaga sił (<i>balance of power</i>), wspaniała izolacja (<i>splendid isolation</i>), pogrom, <i>entente cordiale</i>, „krwawa niedziela”, dominium, polityka otwartych drzwi (<i>Open Door Policy</i>), kolonializm		
2. *Wokół Pacyfiku	1*	ilustracje: Siedzący Byk, Geronimo, John D. Rockefeller, Emiliano Zapata, ostatnia Tasmanika – Truganini,		– omawia proces zasiedlania Dzikiego Zachodu – zna okoliczności wprowadzenia segregacji rasowej na południu Ameryki	WOS zbrodnie ludobójstwa w dziejach świata, rasizm

¹ A. Radziwiłł, W. Roszkowski, *Historia 1871–1945. Podręcznik dla szkół średnich*, Wydawnictwo Szkolne PWN, Warszawa 1995, s. 37.

		rycina z Chin – port w Kantonie, cesarz japoński Mutsuhito mapa: „Daleki Wschód na przełomie XIX i XX w.” tekst źródłowy: Wspomnienia Theodore’a Roosevelta (fragmenty)		– rozumie skutki masowej emigracji do Ameryki – omawia rozwój gospodarczy Ameryki po wojnie secesyjnej – dostrzega konsekwencje rozwoju gospodarki monopolistycznej – przedstawia okoliczności powstania dominium Kanady – omawia przebieg rewolucji meksykańskiej i wojny o saletrę między Chile a Boliwią – omawia powstanie Związku Australijskiego i dominium Nowej Zelandii – przedstawia sytuację w Chinach i Japonii na przełomie XIX i XX w. – wskazuje na mapie najważniejsze państwa w rejonie Pacyfiku – wyjaśnia znaczenie terminów: Objawione Przeznaczenie, teoria pogranicza, segregacja rasowa, WASP, kartele, trusty, syndykaty, monopole	E tolerancja
3. Cywilizacja przemysłowa	2	ilustracje: centrala telefoniczna z 1904 r., zegarek na rękę z okresu międzywojennego, karykatura francuska przedstawiająca kamienicę czynszową z XIX w.,	– charakteryzuje zmiany w transporcie i przepływie informacji, wskazuje ich wpływ na społeczeństwa i rozwój przemysłu – wyjaśnia genezę społeczeństwa klasowego	– wymienia najważniejsze osiągnięcia nauk przyrodniczych przełomu XIX i XX w. – wyjaśnia znaczenie terminów: naturalizm, rasizm, darwinizm społeczny	F koncepcja człowieka jako części natury

		dom przy Krakowskim Przedmieściu z 1900 r., pierwsze zdjęcie rentgenowskie, Maria Skłodowska-Curie, Alfred Nobel, Emile Zola, Karol Darwin, <i>Strajk</i>, papież Leon XIII, obraz Matki Boskiej Częstochowskiej, sufrażystki manifestujące w Londynie, królowa Wiktoria, brytyjskie kobiety w fabryce, <i>Przelotna zdobycz</i>, francuskie stroje kąpielowe z XIX w. tabela: „Międzynarodówki komunistyczne” mapa: „Transport na świecie na przełomie XIX i XX w.” teksty źródłowe: Program Socjaldemokratycznej Partii Niemiec; encyklika <i>Rerum novarum</i>; Eduard Bernstein, <i>Zasady socjalizmu i zadania socjalnej demokracji</i>²	– rozumie konsekwencje upowszechnienia edukacji – omawia zmiany w standardzie życia ludzi – dostrzega związek pomiędzy rozwojem nauki i przemysłu – przedstawia założenia nowoczesnych ideologii (socjaldemokracja, nacjonalizm), a także katolickiej nauki społecznej – charakteryzuje sytuację społeczną i polityczną kobiet – wyjaśnia znaczenie terminów: alfabetyzacja, industrializacja, marksiści, rewizjoniści, internacjonalizm, chadecja, emancypantki, sufrażystki, Uniwersytet Latający, moralność wiktoriańska	– wskazuje na mapie świata morskie szlaki handlowe oraz rejony z rozbudowaną siecią linii kolejowych	MED wynalazki ułatwiające przepływ informacji i rozwój czytelnictwa WOS ideologie, doktryny, partie polityczne, pozycja kobiet w społeczeństwie
--	--	--	--	---	---

² Tamże, s. 47–48.

4. *Nowoczesne społeczeństwo i nowy styl życia	2*	ilustracje: latarnia gazowa, lampa Swana, tramwaj konny, samochód sportowy, polski pociąg Lux Torpeda, samolot braci Wright, sterowiec, pasażerzy paryskie, wieża Eiffla, osiedle Giszowice w Katowicach, Sokrat Starynkiewicz, moda damska z lat 20., gramofon z końca XIX w., Guliemo Marconi, niemiecki plakat propagandowy zachęcający do słuchania radia, aparat fotograficzny z początku XX w., plakat zachęcający do obejrzenia filmu braci Lumière, Al Jonson – aktor pierwszego filmu dźwiękowego, bryk, drużyna Cracovii, flaga olimpijska, zlot Sokolstwa Wielkopolskiego teksty źródłowe: „Wzrost liczby ludności wybranych miast w latach 1800–1910”, Przemówienie Pierre’a de Coubertina na sesji Unii Francuskich Towarzystw Sportów Atletycznych w 1892 r.		– omawia znaczenie upowszechnienia elektryczności – ocenia skutki wprowadzenia szybkiej komunikacji – charakteryzuje rozwój miast na przełomie XIX i XX w. – wyjaśnia okoliczności rozwoju dziennikarstwa oraz czytelnictwa, w szczególności prasy – omawia rewolucje w modzie – dostrzega związek pomiędzy rozwojem prasy i radia a powstaniem nowoczesnej propagandy – wymienia największe wynalazki (fotografia, aparat rentgenowski, kinematograf, film niemy i dźwiękowy) – omawia rozwój sportu i ruchu olimpijskiego – wyjaśnia znaczenie terminów: drapacz chmur, sławojka, urbanizacja, „fabryka snów”, skauting – na podstawie tekstu źródłowego omawia problem zaludnienia miast – rozumie przyczyny różnicowania tempa rewolucji przemysłowej na świecie – wymienia i wskazuje na mapie strefy rozwoju i zacofania	MED wynalazki ułatwiające przepływ informacji i rozwój czytelnictwa WOS pojęcie czwartej władzy, propaganda w mediach G industrializacja i urbanizacja na świecie POL literatura XIX stulecia HS, WOK film jako sztuka
--	----	--	--	---	---

5. Ziemie polskie w czasach industrializacji	3+1*	ilustracje: fabryka sody w Inowrocławiu, stocznia w Elblągu z początku XX w., Róża Luksemburg, fabryka maszyn Hipolita Cegielskiego, lampa naftowa, przedsiębiorstwa na Księżym Młynie w Łodzi, ortodoksyjni Żydzi, brama Uniwersytetu Warszawskiego, rycina przedstawiająca pruskiego nauczyciela, wóz Drzymały, Bolesław Prus, Stefan Żeromski, <i>Stańczyk</i> Jana Matejki, Roman Dmowski, Wincenty Witos, <i>Manifestacja uliczna</i>, Józef Piłsudski tabela: „Długość torów kolejowych w 1913 r.” mapa: „Ziemie polskie przed I wojną światową” teksty źródłowe: Odezwą Ligi Narodowej; Sprawozdanie z IX Zjazdu PPS w 1906 r.;	– rozumie, jakie czynniki wpływały na industrializację ziem polskich – wymienia okręgi przemysłowe na ziemiach polskich – omawia różnice w rozwoju gospodarczym ziem polskich w poszczególnych zaborach – charakteryzuje czynniki integrujące Polaków – wyjaśnia, na czym polegała polityka rusyfikacji i germanizacji – przedstawia sytuację Polaków w Galicji – omawia status polskich Żydów – przedstawia założenia polskich pozytywistów i konserwatystów – przedstawia genezę partii politycznych na ziemiach polskich, zna postulaty programowe partii – omawia wydarzenia 1905 r. na ziemiach polskich – wyjaśnia znaczenie terminów: syjonizm, praca organiczna, praca u podstaw, stańczycy, <i>liberum conspiro</i>, podolacy, wszechpolacy, endecja	– porównuje postawę romantyczną i pozytywistyczną – ocenia postawy Polaków wobec zaborców na przełomie XIX i XX w. – omawia strukturę społeczeństwa polskiego – rozumie przyczyny wolniejszego tempa przemian ekonomicznych i społecznych na ziemiach polskich niż w innych częściach Europy – wyjaśnia znaczenie terminu „determinizm ekonomiczny”	POL literatura pozytywizmu i Młodej Polski HS sztuka okresu pozytywizmu i Młodej Polski WOS nieposłuszeństwo obywatelskie, autonomia
--	------	--	---	---	---

		Program PPS – Frakcji Rewolucyjnej z 1907 r.; Roman Dmowski, <i>Ze studiów nad szkołą rosyjską w Polsce w drugiej połowie XIX w.</i>³ kalendarium (rozdziały 1–5)			
--	--	--	--	--	--

WIEK XX

6. Pierwsza wojna światowa i rewolucja rosyjska	6+1*	ilustracje: rysunek propagandowy <i>Bośnia i Hercegowina pod władzą austriacką</i>, Alfred von Schlieffen, żołnierze wyjeżdżający na front, okopy z I wojny, Lenin przemawiający do żołnierzy, Józef Piłsudski, Roman Dmowski, I Kompania Kadrowa, orzełek Legionów Polskich, plakat zachęcający do wstąpienia do Błękitnej Armii, Wilhelm II, Mikołaj II, Karol I, plakat propagandowy Związku Spartakusa, Lloyd George, Georges Clemenceau, Woodrow Wilson i Vittorio Orlando	– rozumie, jaki wpływ na prowadzenie działań wojennych miał rozwój komunikacji i łączności – omawia zmiany w taktyce wojennej związane z wynalazkami – przedstawia genezę I wojny światowej – omawia przebieg działań wojennych, wymienia najważniejsze bitwy – wyjaśnia, na czym polegała nieograniczona wojna podmorska – zna genezę wybuchu rewolucji lutowej i październikowej w Rosji – przedstawia proces przejmowania władzy przez bolszewików – omawia okoliczności klęski państw centralnych	– wskazuje na mapie miejsca najważniejszych bitew – przedstawia okoliczności zagłady Ormian – omawia działania wojenne poza Europą – wyjaśnia założenia planu Schlieffena – rozumie różnice interesów wielkich mocarstw na konferencji paryskiej – zna deklaracje zaborców wobec Polaków – ocenia działania Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego i Ignacego Paderewskiego oraz ich wkład w proces odbudowy państwa polskiego	WOS zbrodnie ludobójstwa, zbrodnie wojenne PO broń chemiczna, ochrona ludności cywilnej w czasie wojny, Czerwony Krzyż F marksizm-leninizm HS plakat
---	------	--	--	--	--

³ *Historia 1789–1990. Wybór tekstów źródłowych dla szkół średnich*, opr. J. Eisler, M. Sobańska-Bondaruk, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1995, s. 95–97.

		plansza: „Industrializacja i wojna” mapy: „Półwysep Bałkański po pokoju w Bukareszcie 10 sierpnia 1913 r.”, „Europa w 1914 r.”, „Koalicje i fronty I wojny światowej”, „Europa po I wojnie światowej” teksty źródłowe: Ivan Cassagnau, <i>Okopowe requiem. Pamiętnik artylerzysty 1914–1916</i> (fragmenty); Akt 5 listopada z 1916 r.; fragmenty tekstów⁴: Odezwa komend wojskowych Niemiec i Austro-Węgier do ludności polskiej w Królestwie z 9 sierpnia 1914 r.; Odezwa Wielkiego Księcia Mikołaja Mikołajewicza, głównodowodzącego armią rosyjską z 14 sierpnia 1914 r.; Orędzie Piotrogradzkiej Rady Delegatów Robotniczych i Żołnierskich z 27 marca 1917 r.;	– przedstawia postanowienia traktatu wersalskiego – wskazuje na mapie Europy państwa, które powstały po I wojnie światowej – wyjaśnia znaczenie terminów: sztab generalny, państwa centralne, ententa, wojna pozycyjna, gaz musztardowy, <i>Mitteleuropa</i>, <i>ersatz</i> – charakteryzuje orientacje polityczne na ziemiach polskich przed wybuchem I wojny światowej – omawia działania dyplomatyczne i militarne Polaków w czasie wojny na rzecz odbudowy państwa – analizuje zmieniającą się sytuację międzynarodową sprzyjającą odrodzeniu Rzeczypospolitej – przedstawia stosunek wielkich mocarstw do sprawy polskiej – wyjaśnia znaczenie terminów: kryzys przysięgowy, Błękitna Armia	
--	--	--	---	--

⁴ Powstanie II Rzeczypospolitej. Wybór dokumentów 1866–1925, red. H. Janowska, T. Jędruszczak, Ludowa Spółdzielnia Wydawnicza, Warszawa 1984, s. 220, 223–224, 293, 332–333, 384.

		Proklamacja Rządu Tymczasowego Rosji z 29 marca 1917 r.; Orędzie Woodrowa Wilsona do Kongresu Stanów Zjednoczonych z 8 stycznia 1918 r. płyta CD: polskie pieśni legionowe, np. <i>My, Pierwsza Brygada, Pierwsza Kadrowa, Pieśń o wodzu miłym (Jedzie, jedzie na kasztance)</i>⁵ opracowanie: Paul Johnson o sytuacji w Rosji w 1917 r. (fragment)⁶			
7. Trauma okopów i totalitaryzm	4+2*	ilustracje: Grób Nieznanego Żołnierza, Sigmund Freud, Mikołaj II w sierpniu 1917 r., bolszewicki plakat propagandowy, zbiór zboża w kolchozie, Włodzimierz Lenin, spotkanie Józefa Stalina z żonami oficerów Armii Czerwonej, Benito Mussolini, niemiecki plakat wyborczy z 1932 r., przemawiający Hitler,	– przedstawia przemiany w rosyjskim ruchu robotniczym – ocenia metody działania bolszewików w okresie rewolucji październikowej – wyjaśnia, na czym polegał czerwony terror – wymienia przyczyny wojny domowej między białymi i czerwonymi, rozumie powody klęski białych – wyjaśnia, na czym polegał program samostanowienia narodowego i co zakładał internationalizm proletariacki	– omawia skutki I wojny światowej dla psychiki jej uczestników – wyjaśnia znaczenie terminów: trauma, nerwica frontowa, introspekcja, behawioryzm, gestalteryzm, psychoanaliza – wymienia cechy państwa totalitarnego na przykładzie ZSRR – wyjaśnia znaczenie terminów: egalitaryzm, autarkia, socjotechnika, socrealizm – charakteryzuje ideologię hitleryzmu	WOS systemy totalitarne, gospodarka centralnie sterowana POL <i>Mistrz i Małgorzata</i> Michaiła Bułhakowa

⁵ B. Ładysz, A. Płonczyński, L. Rymkiewicz-Ładysz, *A to Polska właśnie. Pieśni ziemi naszej*, Polskie Radio SA, Warszawa 1999.

⁶ P. Johnson, *Historia świata (od roku 1917)*, Polonia, Londyn 1989, s. 69–70.

		maszerująca młodzież z Hitlerjugend, Mussolini i Hitler, radzieckie plakaty propagandowe⁷ plansza: „Młodzież w służbie totalitaryzmu” teksty źródłowe: Racja partii według Lwa Trockiego; Poglądy Jurija Piatakowa; Otto Strasser o Hitlerze jako mówcy; Nina Ługowska, <i>Chcę żyć. Dziennik radzieckiej uczennicy 1932–37</i> (fragment)⁸; Adolf Hitler, <i>Mein Kampf</i> (fragment)⁹ płyta CD: muzyka Ryszarda Wagnera kalendarium (rozdziały 6–7)	– przedstawia etapy funkcjonowania gospodarki radzieckiej od komunizmu wojennego do gospodarki socjalistycznej – analizuje sytuację polityczną w ZSRR w czasach stalinizmu – wyjaśnia znaczenie terminów: sowiewi, kułak, rozkułaczanie, czekista, wróg klasowy, łagry, czystka, kolektywizacja, kołchozy, sowchozy, Komintern, Komsomoł, monopartyjność, kult wodza, generalissimus, indoktrynacja – podaje genezę i cechy faszyzmu włoskiego – omawia sposób przejścia władzy przez Mussoliniego i wprowadzenia dyktatury faszystowskiej – wyjaśnia znaczenie terminów: elitaryzm, korporacjonizm, <i>duce</i> – przedstawia genezę i rozwój faszyzmu niemieckiego – omawia sytuację polityczną w Niemczech po przejęciu władzy przez Hitlera – wymienia najważniejsze cechy totalitaryzmu – wyjaśnia znaczenie terminów: nazizm, Führer, „cios w plecy” (<i>Dolchstoß</i>), „noc długich noży”, „aryzacja”	– wyjaśnia znaczenie terminów: „rasa panów”, „misja dziejowa Niemiec”, „przestrzeń życiowa”, teoria wrogów, „podludzie” – porównuje faszyzm włoski i niemiecki – porównuje totalitaryzm radziecki i niemiecki	MED propaganda w środkach masowego przekazu HS socrealizm F Fryderyk Nietzsche, manipulacja jego dziełami przez nazistów
--	--	---	--	---	---

⁷ 100 Lat Plakatu Rosyjskiego, katalog wystawy w Muzeum Historii Miasta Łodzi.

⁸ N. Ługowska, *Chcę żyć. Dziennik radzieckiej uczennicy 1932–37*, przeł. E. Niepokólczycka, Świat Książki, Warszawa 2006, s. 214–216.

⁹ H. Olszewski, *Historia doktryn politycznych i prawnych*, PWN, Warszawa–Poznań 1976, s. 414–415.

8. II Rzecz- pospolita i świat międ- zy wojna- mi	7+3*	ilustracje: Ignacy Daszyń- ski, Ignacy Paderewski, <i>Orleńta – obrona cmentarza</i>, artyleria polska na rynku w Pińsku w 1919 r., plakaty propagandowe polski i radziecki z okresu wojny 1920 r., defilada oficerów w Poznaniu w 1919 r., po- wstańcy w czasie drugiego powstania śląskiego, godło Czechosłowacji z okresu międzywojennego, godło Rzeczypospolitej z 1927 r., Żydzi polscy z okresu międ- zywojennego, karykatura przedstawiająca Józefa Piłsudskiego w ramach konstytucji marcowej, Władysław Grabski, Piłsudski na moście Ponia- towskiego 12 maja 1926 r., karykatura polityczna z okresu międzywojenne- go, pogrzeb Piłsudskiego, Edward Rydz-Śmigły, budowa Gdyni, <i>Mościce</i>, kolejka bezrobotnych po darmowy posiłek w Sta- nach Zjednoczonych w czasie kryzysu, zdjęcie z okresu wojny domowej w Hiszpanii, <i>Guernica</i>	– wymienia ośrodki władzy po- wstałe na ziemiach polskich u progu niepodległości – omawia okoliczności powołania rządu ogólnonarodowego – charakteryzuje walki o zachod- nie, północne i południowe granice państwa polskiego – omawia koncepcje polityki wschodniej, przebieg wojny polsko-bolszewickiej oraz kon- fliktu z Ukrainą i Litwą – charakteryzuje ustrój II Rze- czypospolitej – wymienia najważniejsze partie polityczne działające w okresie parlamentarnym – charakteryzuje sytuację ekono- miczną i osiągnięcia gospodar- cze II Rzeczypospolitej – przedstawia okoliczności zama- chu majowego – charakteryzuje rządy sanacji w Polsce i sytuację obozu rządo- wego po śmierci Piłsudskiego – omawia cechy państwa autory- tarne – wymienia najważniejsze partie polityczne w okresie rządów sanacji – charakteryzuje polską politykę zagraniczną	– ocenia rolę Józefa Piłsudskiego w okresie odbudowy państwa – wskazuje na mapie II Rze- czypospolitej obszary ple- biscytowe, zasięg powstań narodowych, granice państwa polskiego i państwa ościennie – zna najważniejsze zapisy Dekretu o najwyższej władzy reprezentacyjnej Republiki Polskiej i małej konstytucji – analizuje fragmenty konstytu- cji marcowej i kwietniowej – porównuje systemy ustrojowe Rzeczypospolitej po wejściu w życie tych ustaw – omawia przyczyny, przebieg i skutki przewrotu majowego – ocenia rządy sanacji w Polsce – porównuje autorytaryzm i totalitaryzm – omawia politykę Anglii, Fran- cji, Niemiec i ZSRR wobec Pol- ski w latach 30. – ocenia politykę zagraniczną Józefa Becka – rozumie mechanizm krachu giełdowego i rolę Stanów Zjednoczonych w gospodarce światowej	WOS systemy autorytarne G wielki kryzys ekonomiczny na świecie POL literatura dwu- dziestolecia międzywojen- nego w Polsce
--	-------------	--	---	---	---

		wykresy: „Wyniki wyborów do sejmu w 1922 r.”, „Wyniki wyborów do sejmu w 1928 r.”, „Wyniki wyborów do sejmu w 1930 r.” tabela: „Sojusze i układy Rzeczypospolitej w okresie międzywojennym” mapy: „Wojna polsko-bolszewicka”, „Powstania śląskie”, „Gospodarka II Rzeczypospolitej”, „Odbudowa państwa polskiego”¹⁰ teksty źródłowe: Józef Piłsudski, <i>Pierwsze dni Rzeczypospolitej Polskiej</i> (fragmenty); Roman Dmowski, <i>Polityka polska a odbudowanie państwa</i> (fragmenty); Traktat o wyrzeczeniu się wojny (Pakt Brianda–Kelloga) (fragmenty); Dekret o najwyższej władzy reprezentacyjnej Republiki Polskiej¹¹;	– przedstawia sytuację geopolityczną Polski przed wybuchem II wojny światowej – podaje przyczyny, cechy i skutki wielkiego kryzysu ekonomicznego na świecie – omawia metody likwidacji kryzysu gospodarczego – przedstawia genezę i skutki wojny domowej w Hiszpanii – wyjaśnia znaczenie terminów: orlęta lwowskie, cud nad Wisłą, wojna celna, sanacja, Centrolew, „wybory brzeskie”, <i>numerus clausus</i>, autorytaryzm, interwencjonizm, etatyzm	– wyjaśnia znaczenie terminów: system parlamentarno-gabinetowy, rządy pułkowników, hossa, bessy, krach giełdowy, <i>New Deal</i> – wskazuje przyczyny kryzysu demokracji w Europie po I wojnie światowej	
--	--	---	--	---	--

¹⁰ *Atlas historyczny świata*, PPWK, Warszawa–Wrocław 1998, s. 125.

¹¹ *Powstanie II Rzeczypospolitej*, dz.cyt., s. 446.

		Konstytucja marcowa (fragment)¹²; Konstytucja kwietniowa (fragment)¹³; Nowela sierpniowa (fragment)¹⁴; Przemówienie Józefa Piłsudskiego z 29 maja 1926 r.¹⁵; Życie codzienne w Zawierciu w latach wielkiego kryzysu¹⁶; Deklaracja o niestosowaniu przemocy między Rzeczpospolitą a Niemcami z 1934 r.¹⁷; Pakt o nieagresji zawarty między Rzeczpospolitą a ZSRR w 1932 r.¹⁸; Ultimatum skierowane do Czechosłowacji w 1938 r.¹⁹; przemówienie Józefa Becka z 5 maja 1939 r.²⁰ kalendarium (rozdział 8)			
--	--	---	--	--	--

¹² A. Radziwiłł, W. Roszkowski, *Historia 1871–1945*, dz.cyt., s. 259.

¹³ Tamże, s. 260.

¹⁴ *Historia 1789–1990*, dz.cyt., s. 155–156.

¹⁵ G. Szelańska, *Historia. Dzieje nowożytnie i najnowsze 1870–1939. Podręcznik dla klasy III liceum ogólnokształcącego*, WSiP, Warszawa 1994, s. 384.

¹⁶ *Historia 1789–1990*, dz.cyt., s. 165–166.

¹⁷ Tamże, s. 162–164.

¹⁸ *Historia. Teksty źródłowe do ustnego egzaminu maturalnego*, red. J. Chańko, Wydawnictwo Szkolne PWN, Warszawa 1997, s. 74.

¹⁹ Tamże, s. 76.

²⁰ A. Radziwiłł, W. Roszkowski, *Historia 1871–1945*, dz.cyt., s. 264–265.

9. II wojna światowa	10+4*	ilustracje: obalanie czechosłowackich słupów granicznych przez Niemców Sudeckich, potłuczone szyby sklepu żydowskiego, Józef Stalin i Joachim von Ribbentrop, łamanie szlabanu granicznego przez żołnierzy niemieckich w Gdyni w 1939 r., niemiecki bombardowiec nad Warszawą w 1939 r., polska kawaleria, rozstrzelanie Polaków na początku wojny, znęcanie się nad Żydem, brama obozu Auschwitz, więźniowie podczas pracy w łagrze, walki o Narwik, Charles de Gaulle, dywizjon 303, „Enigma”, egzekucja dokonana przez Einsatzgruppen, atak na Pearl Harbor, Roosevelt i Churchill, armia Andersa w ZSRR, Władysław Sikorski, getto warszawskie, Marek Edelman, atak polskiej piechoty pod Lenino, zdjęcie z powstania warszawskiego, pocisk odrzutowy V1,	– omawia początki ekspansji japońskiej i włoskiej w latach 30. XX w. – analizuje politykę Niemiec w latach 30., przedstawia okoliczności łamania traktatu wersalskiego i zawiazania sojuszu państw osi – charakteryzuje politykę państw zachodnich wobec Hitlera – wymienia przyczyny wybuchu II wojny światowej – przedstawia przebieg i skutki kampanii wrześniowej 1939 r. oraz okoliczności powstania rządu polskiego na uchodźstwie – omawia agresywną politykę ZSRR w latach 1939–1940 – charakteryzuje okupację niemiecką i radziecką na ziemiach polskich – wymienia najważniejsze etapy wojny w latach 1939–1941 – omawia przebieg wojny na froncie wschodnim w latach 1941–1943 – przedstawia genezę i działalność wielkiej koalicji antyhitlerowskiej – omawia działania wojenne w Europie w latach 1943–1945	– wskazuje na mapie zmiany terytorialne w Europie w latach 30. XX w. – analizuje politykę Związku Radzieckiego przed wybuchem II wojny światowej – omawia działania wojenne w Afryce i na Dalekim Wschodzie – wyjaśnia znaczenie terminów: armia Własowa, „żabie skoki”, „szczury Tobruku” – wymienia nowe rodzaje broni zastosowane w czasie II wojny światowej – ocenia działalność polskiego państwa podziemnego i powstanie warszawskie	POL literatura wojenna PO broń konwencjonalna i atomowa, ludność cywilna w czasie wojny
----------------------	-------	--	--	--	---

		spotkanie Amerykanów i Rosjan w Torgau, kamikadze, cesarz Hirohito tabele: „Siły zbrojne Polski, Niemiec i ZSRR w kampanii wrześniowej”, „Konferencje międzynarodowe w czasie II wojny światowej” mapy: „Zmiany granic w Europie w okresie międzywojennym”, „Kampania wrześniowa”, „Rzeczpospolita w latach 1935–1945”, „II wojna światowa na Dalekim Wschodzie”, „Działania wojenne w Europie i Afryce do 1942 r.”, „Działania wojenne w Europie i Afryce w latach 1943–1945” mapy ścienne: „Europa podczas II wojny światowej”, „Świat podczas II wojny światowej” płyta CD: pieśni – <i>Czerwone maki na Monte Cassino, Rozszumiały się wierzby płaczące</i>²¹	– charakteryzuje stosunki polsko-radzieckie w czasie II wojny światowej – przedstawia struktury polskiego państwa podziemnego – charakteryzuje sytuację Żydów w czasie II wojny i okoliczności wybuchu powstania w getcie warszawskim – omawia przyczyny, przebieg i skutki powstania warszawskiego – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Anschluss</i>, polityka appeasementu, <i>Lebensraum</i>, noc kryształowa, <i>Blitzkrieg</i>, <i>Deutsche Volksliste</i>, deportacja, „dziwna wojna”, kolaboracja, Wielka Wojna Ojczyzniana, <i>lend-lease</i>, <i>Holokaust</i>, kamikadze	
--	--	--	--	--

²¹ *Pieśni wojskowe i tradycyjne*, Andromeda, 1999.

		filmy: fragment filmu <i>Katyń</i> (reż. A. Wajda), przedstawiający scenę egzekucji polskich oficerów; fragment filmu <i>Stalingrad</i> (reż. J. Vilsmaier) przedstawiający odwrót armii niemieckiej teksty źródłowe: Tajny protokół dodatkowy do paktu o nieagresji między Niemcami a ZSRR; Referat Wiaczesława Mołotowa na V sesji nadzwyczajnej Rady Najwyższej ZSRR z października 1939 r.; Dyrektywa nr 21. Plan Barbarossa z grudnia 1940 r.; Nota ministra spraw zagranicznych ZSRR Wiaczesława Mołotowa doręczona ambasadorowi Polski w Moskwie Wacławowi Grzybowskiemu w nocy z 16 na 17 września 1939 r.²²; Ulotka Andrieja Własowa skierowana do Rosjan²³			
--	--	--	--	--	--

²² Historia. Teksty źródłowe do ustnego egzaminu maturalnego, dz.cyt., s. 78–79.

²³ J. Thorwald, *Iluzja. Żołnierze radziecy w armii Hitlera*, przeł. W. Sawicki, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa–Kraków 1994, s. 128–129.

		opracowania: Dywizjon 303 Kościuszkowski (fragment) ²⁴ ; Paul Johnson o niemieckim ataku na ZSRR (fragment) ²⁵			
10. *Polska okupowana i walcząca	3*	ilustracje: więźniowie z Auschwitz, pokwitowanie na 50 marek z getta, dzieci z getta, Janusz Korczak, Emanuel Ringelblum, getto po upadku powstania, tramwaj tylko dla Niemców, Maksymilian Kolbe, kenkarta, „młynarka”, kartka żywnościowa z czasów okupacji niemieckiej, Andrzej Szeptycki, Stefan Rowecki „Grot”, Jan Piwnik „Ponury”, Florian Marciniak, zdjęcia z powstania warszawskiego tabela: „Dowódcy SZP, ZWZ i AK”, „Polskie państwo podziemne” mapy: „Łagry radzieckie po 1939 r.”, „Wielkie Niemcy» w 1942 r.”, „Powstanie warszawskie”		– omawia podział terytorialny ziem polskich w latach 1939–1945 – porównuje sytuację Polaków pod okupacją niemiecką i radziecką – wymienia największe łagry, obozy koncentracyjne i obozy zagłady, wskazuje ich położenie na mapach – wyjaśnia, na czym polegały deportacje prowadzone przez Niemców i Rosjan – charakteryzuje postawy Polaków wobec zagłady Żydów – omawia działania żydowskiego ruchu oporu – charakteryzuje sytuację Polaków na Kresach Wschodnich podczas okupacji niemieckiej – przedstawia działalność pionów wojskowego i cywilnego polskiego państwa podziemnego – charakteryzuje działalność partii politycznych i Delegatury Rządu na Kraj	POL literatura wojenna REG miejsca pamięci związane z II wojną światową w regionie ucznia

²⁴ L. Olson, S. Cloud, *Sprawa honoru. Dywizjon 303 Kościuszkowski. Zapomniani bohaterowie II wojny światowej*, przeł. M. i A. Grabowscy, Warszawa 2004, s. 151–154.

²⁵ P. Johnson, *Historia świata (od roku 1917)*, dz.cyt., s. 402.

		płyta CD: pieśni z okresu okupacji – <i>Warszawskie dzieci, Pierwszy sierpnia, Deszcz jesienny, Kto handluje, ten żyje, Serce w plecaku, Dziś do ciebie przyjść nie mogę, Piosenka o mojej Warszawie</i>²⁶ film: fragmenty filmów – <i>Ucieczka z Sobiboru</i> (reż. J. Gold) przedstawiający ucieczkę więźniów obozu i <i>Pianista</i> (reż. R. Polański) ukazujący wywózkę części Żydów z getta w sierpniu 1942 r. teksty źródłowe: Ulotka Rady Pomocy Żydom z sierpnia 1943 r.; Jan Nowak-Jeziorański, <i>Kurier z Warszawy</i> (fragmenty); <i>Strażnik Marek Edelman opowiada</i> (fragmenty)²⁷; Powstanie Warszawskie: jego przyczyny, przebieg i kapitulacja – zeznanie spisane dla NKWD przez generała Leopolda Okulickiego „Niedźwiadka”²⁸ kalendarium (rozdziały 9–10)	– zna okoliczności powstania PPR i genezę Polski ludowej – wyjaśnia, na czym polegało tajne nauczanie – wyjaśnia znaczenie terminów: „akcja AB”, deportacja, kenkarta, dywersja, sabotaż, szmalcownik, szmugiel	
--	--	---	---	--

²⁶ Powstanie warszawskie w pieśni i w piosence, Wydawnictwo Muzyczne Caritas Wojskowej i PP Polskie Nagrania, 2004.

²⁷ R. Assunto, W. Goldkorn, *Strażnik Marek Edelman opowiada*, wstęp J. J. Szczepański, przeł. I. Kania, Społeczny Instytut Wydawniczy ZNAK, Kraków 1999, s. 74–77, 78–82.

²⁸ N. Davies, *Powstanie '44*, przeł. E. Tabakowska, Wydawnictwo ZNAK, Kraków 2004, s. 898–899.

11. Zimna wojna i rewolucja naukowo-techniczna	5+3*	ilustracje: proces w Norymberdze, flaga ONZ, siły pokojowe ONZ, Josip Broz Tito, obchody 70. urodzin Stalina, samolot nad Berlinem podczas blokady miasta, porozumienie w Camp David w 1978 r., Mao Tse-tung, wojna w Korei w latach 1950–1953, pogrzeb Stalina, Nikita Chruszczow, Budapeszt 1956 r., Imre Nagy, Praska Wiosna, Fidel Castro i „Che” Guevara, Edwin Aldrin na Księżycu, Konrad Adenauer, koronacja Bokassy, Mahatma Ghandi, czapki hańby, wojsko amerykańskie w Wietnamie, czaszki ludzi zamordowanych w Kambodży, Martin Luther King, The Beatles, hipisi, Aleksander Dubček, ulice Holic i Pragi w sierpniu 1968 r., Reagan i Gorbaczow schemat: „Struktura ONZ”	– wyjaśnia znaczenie terminów: zimna wojna, żelazna kurtyna – przedstawia okoliczności powstania i strukturę ONZ – omawia znaczenie procesu norymberskiego – przedstawia początki zimnej wojny – rozumie mechanizm powstawania krajów tzw. demokracji ludowej – charakteryzuje zjawisko sowietyzacji Europy Wschodniej – omawia politykę mocarstw wobec Niemiec i powstanie dwóch państw niemieckich – charakteryzuje proces destalinizacji (odwilży) w latach 50. – omawia kryzys kubański i rywalizację radziecko-amerykańską w kosmosie – przedstawia genezę i cele integracji europejskiej – omawia przyczyny i skutki wystąpień na Węgrzech w 1956 r. i Praskiej Wiosny 1968 r. – przedstawia działalność Martina Luthera Kinga – charakteryzuje ruch młodzieżowy z lat 60. w Stanach Zjednoczonych i na zachodzie Europy	– przedstawia okoliczności powstania państwa Izrael i konflikty izraelsko-arabskie – omawia proces dekolonizacji – przedstawia sytuację w Chinach po II wojnie światowej – omawia przebieg wojny w Korei – przedstawia przyczyny i skutki wojny w Wietnamie – omawia sytuację w Kambodży – wyjaśnia znaczenie terminów: polityka powstrzymywania (<i>containment</i>), taktyka salami, kibuce, „rewolucja kulturalna”, samokrytyka, reedukacja	WOS organizacje międzynarodowe po II wojnie światowej, totalitaryzmy po II wojnie światowej, ludobójstwo EUR procesy integracyjne po II wojnie światowej, Unia Europejska i jej funkcjonowanie, euroregiony G dekolonizacja i neokolonializm po II wojnie światowej F maoizm
---	-------------	---	--	--	--

		mapy: „Europa po II wojnie światowej”, „Bliski Wschód w latach 1948–1973. Wojna sześciodniowa i wojna Jom Kipur”, „Daleki Wschód po II wojnie światowej”, „Dekolonizacja Afryki i Azji” film: fragment filmu <i>Łowca jeleni</i> (reż. M. Cimino) przedstawiający scenę z obozu jenieckiego w Wietnamie i grę w rosyjską ruletkę teksty źródłowe: Wspomnienia Akosa Engelmayera; Zdeněk Mlýnář, <i>Mróz ze wschodu</i> (fragmenty); Jung Chang o rewolucji kulturalnej w Chinach²⁹	– omawia ogólne założenia polityki międzynarodowej lat 70. i połowy 80. – wyjaśnia znaczenie terminów: afera Watergate, mudżahedini, pierestrojka, <i>glasnost</i>		
12. Polska Rzeczpospolita Ludowa	5+3*	ilustracje: ruiny Starego Miasta w Warszawie, Leopold Okulicki, plakat z referendum z 1946 r., Władysław Gomułka, niemieccy wysiedleńcy, zajęcia dla analfabetów,	– wskazuje na mapie nowe granice państwa polskiego, porównuje terytorium oraz skład narodowościowy społeczeństwa przed II wojną światową i po wojnie – wymienia etapy historii PRL	– omawia sytuację Polaków na emigracji po II wojnie światowej i rządu polskiego na uchodźstwie – przedstawia ogólne założenia małej konstytucji z 1947 r. – omawia stosunki państwo – Kościół i rolę Kościoła katolickiego w PRL	POL polska literatura powojenna HS polski socrealizm

²⁹ J. Chang, *Dzikię łabędzie*, przeł. B. Umińska, Wydawnictwo Prima, Warszawa 1995, s. 252–254, 259–261.

		plakat propagandowy nawołujący do pracy, prymas Stefan Wyszyński, Gomułka przemawiający w 1956 r., uroczystości kościelna i świecka, rozpędzanie wiecu studenckiego, Paweł Jasienica, wydarcie na Wybrzeżu w grudniu 1970 r., Edward Gierek, pielgrzymka papieża z 1979 r., kartki żywnościowe, bon z Peweksu, zamach na papieża, Wojciech Jaruzelski, funkcjonariusze ZOMO, pacyfikacja kopalni „Wujek”, żołnierze przy koksowniku, „Czas Apokalipsy” – fotografia Chrisa Niedenthala, plakat wyborczy z 1989 r., obrady Okrągłego Stołu plansza: „Sztuka w służbie ideologii” mapa: „Polska po II wojnie światowej”	– omawia genezę Polski ludowej, analizuje metody zdobywania władzy przez komunistów w Polsce – przedstawia okoliczności przeprowadzenia referendum w 1946 r. i pierwszych wyborów do Sejmu – omawia zasady konstytucji PRL z 1952 r. – przedstawia genezę PZPR, ZSL i SD – przedstawia sytuację ekonomiczną kraju w okresie PRL – omawia proces stalinizacji Polski – podaje przykłady walki władz z Kościołem katolickim – charakteryzuje odwilż polityczną w Polsce – omawia wydarzenia 1956 r. i ich skutki – omawia wystąpienia studenckie 1968 r. i ich konsekwencje – przedstawia przyczyny, przebieg i skutki wystąpień robotniczych w grudniu 1970 r. oraz wydarzeń w Radomiu i Ursusie w 1976 r. – omawia działalność opozycji w drugiej połowie lat 70.	– rozumie wpływ wydarzeń węgierskich w 1956 r. na sytuację w Polsce – omawia znaczenie listu biskupów polskich do biskupów niemieckich – omawia sytuację społeczno-gospodarczą w Polsce w pierwszej połowie lat 80. – ocenia rolę ruchu solidarnościowego i osiągnięcia Okrągłego Stołu – wyjaśnia znaczenie terminów: akcja „Wisła”, nomenklatura partyjna, „bitwa o handel”, „wyścig pracy”, propaganda sukcesu	WOS transformacja polityczna w Polsce, powstanie III RP
--	--	--	--	---	--

		film: fragmenty Kronik Filmowych³⁰, fragmenty filmów: <i>Człowiek z marmuru</i> i <i>Człowiek z żelaza</i> (reż. A. Wajdy), <i>Śmierć jak kromka chleba</i> (reż. K. Kutza) teksty źródłowe: Manifest Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego; Przemówienie I sekretarza KC PZPR na wiecu w Warszawie w październiku 1956 r.; Apel do społeczeństwa i władz PRL z września 1976 r.; Konstytucja z 1952 r. (fragmenty); Wystąpienie Bolesława Bieruta <i>O konstytucji Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej</i>³¹; Informacja prasowa o wydarzeniach marcowych 1968 r.³²; Rezolucja studentów politechniki Warszawskiej z marca 1968 r.³³;	– przedstawia okoliczności wybuchu strajków w roku 1980 i powstania „Solidarności” – wymienia przyczyny wprowadzenia stanu wojennego – zna genezę obrad Okrągłego Stołu, omawia najważniejsze porozumienia i ich skutki – wyjaśnia znaczenie terminów: Ziemie Odzyskane, Polska Lubelska, proces szesnastu, partie koncesjonowane, socrealizm, „mała stabilizacja”, budowa „drugiej Polski”, drugi obieg	
--	--	---	---	--

³⁰ *Propaganda PRL-u. Najzabawniejsze Polskie Kroniki Filmowe*, dodatki do tygodnika „Wprost”.

³¹ B. Bierut, *O konstytucji polskiej Rzeczypospolitej Ludowej. Konstytucja Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej*, Warszawa 1952, s. 34–35, 50–51, 53.

³² A. Radziwiłł, W. Roszkowski, *Historia 1945–1990. Podręcznik dla szkół średnich*, Wydawnictwo Szkolne PWN, Warszawa 1994, s. 243.

³³ Tamże, s. 244.

		21 postulatów strajkujących załóg Wybrzeża³⁴; Proklamacja Wojskowej Rady Ocalenia Narodowego z grudnia 1981 r.³⁵ płyta CD: piosenki z okresu socrealizmu – <i>Jesteśmy Młodą Gwardią, Piosenka o Nowej Hucie, Budujemy nowy dom</i>³⁶ kalendarium (rozdział 12)			
13. *Narodziny cywilizacji informatycznej	1*	ilustracje: Oppenheimer, próba jądrowa na atolu Bikini, reportaż telewizyjny, witryna WWW, pociąg TGV, schemat łańcucha DNA, platforma wiertnicza, elektrownia w Czarnobylu, terroryści z Hamas, David Beckham plansza: „Pop-art” teksty źródłowe: Norman Mailer, <i>Na podbój Księżycy</i>; Marshall McLuhan o telewizji kalendarium (rozdział 13)		– wyjaśnia znaczenie terminów: rewolucja naukowo-techniczna, rewolucja informatyczna, globalizacja, kultura elitarna – wymienia najważniejsze odkrycia XX w. w dziedzinie fizyki – rozumie ich wpływ na rozwój innych dziedzin – przedstawia okoliczności konstruowania bomby atomowej i omawia zagrożenia związane z wykorzystywaniem materiałów promieniotwórczych – omawia okoliczności i konsekwencje wynalezienia komputerów i powstania internetu – przedstawia skutki wprowadzenia i upowszechnienia telewizji	MED sposoby przetwarzania i przekazywania danych we współczesnym świecie PO broń masowego rażenia WOS mass media – czwarta władza, problemy i zagrożenia współczesnego świata

³⁴ Tamże, s. 245.

³⁵ Tamże, s. 341–343.

³⁶ *Złote przeboje socjalizmu*, Andromeda, 1999.

				– omawia postęp w dziedzinie komunikacji i medycyny – wskazuje na problemy energetyczne współczesnego świata – charakteryzuje zjawisko terroryzmu – rozumie różnice między popkulturą a sztuką pop-artu	HS pop-art WOK kultura masowa i elitarna G globalizacja, problem głodu na świecie
14. *Trzeci świat	2*	ilustracje: Mahatma Gandhi, Elżbieta II, flaga Wspólnoty Narodów, oddzielne stanowiska w banku dla białych i czarnych, Nelson Mandela i Frederik de Klerk, afrykańskie dziecko z karabinem, żołnierz Legii Cudzoziemskiej, Gamal Abdel Naser, Jawaharlal Nehru, Ahmed Sukarno wykresy: „Udział ludności w dysponowaniu dochodem gospodarki światowej”, „Poziom ubóstwa – procent ogółu ludności na świecie utrzymującej się za mniej niż 1 dolara dziennie”		– przypomina przyczyny dekolonizacji po II wojnie światowej – przedstawia rywalizację o wpływy w krajach Trzeciego Świata między komunistycznym Wschodem a kapitalistycznym Zachodem – rozumie, na czym polega zjawisko neokolonializmu – omawia cele i działalność ruchu państw niezaangażowanych – wyjaśnia znaczenie terminów: apartheid, bantustanizacja, kraje Trzeciego Świata	G dekolonizacja po II wojnie światowej, znajomość mapy świata po dekolonizacji WOS nieposłuszeństwo obywatelskie i walka bez użycia przemocy

		tekst źródłowy: Komunikat końcowy konferencji krajów Azji i Afryki w Bandungu w 1955 r.			
15. Świat po upadku komunizmu	2 + 1*	ilustracje: burzenie muru berlińskiego, Václav Havel, Helmut Kohl, Borys Jelcyn, Giennadij Janajew, człowiek i czołgi na Placu Tian'anmen, Dalajlama, płonące budynki World Trade Center, żołnierze serbscy, Slobodan Milošević, Saddam Husajn, polscy żołnierze pod Bramą Isztar, Brygady Męczenników Al-Aksy, muzułmańskie kobiety w burkach, flaga UE tabela: „Narodowości Jugosławii przed 1989 r.” Film: fragment filmu dokumentalnego <i>Defilada</i> (reż. A. Fidyk) przedstawiający wizytę w koreańskim przed-szkole i szkole	– omawia proces likwidacji systemu komunistycznego w krajach Europy Środkowo-Wschodniej (na Węgrzech, w Czechosłowacji, Bułgarii i Rumunii) – przedstawia okoliczności i skutki rozpadu Jugosławii – omawia konflikty w byłej Jugosławii od 1990 r. oraz proces zjednoczenia Niemiec – przedstawia rozpad ZSRR i konsekwencje tego procesu – analizuje przemiany ekonomiczne i ogólną sytuację polityczną w Chinach – rozumie, na czym polega mocarstwowa pozycja Stanów Zjednoczonych, wyjaśnia okoliczności rozszerzania NATO – podaje przyczyny i skutki wojen w Zatoce Perskiej – omawia sytuację na Bliskim Wschodzie w latach 90. oraz w Afganistanie po 1989 r. – analizuje proces rozszerzenia Unii Europejskiej	– charakteryzuje reżim komunistyczny w Korei Północnej – omawia zjawisko światowego terroryzmu – wyjaśnia znaczenie terminów: pucz Janajewa, Al-Kaida, intifada, „Pustynna burza”	WOS kult jednostki, terroryzm G zmiany na mapie politycznej świata w latach 90. MED rola mediów w konfliktach zbrojnych na świecie

		mapy: „Europa po 1989 r”, „Unia Europejska”, mapy polityczne współczesnej Europy i świata teksty źródłowe: Fragment traktatu zawartego w Moskwie w 1990 r. podczas konferencji 2+4; Francis Fukuyama, <i>Końiec historii?</i> (fragmenty)	– wskazuje na mapie państwa UE – wyjaśnia znaczenie terminów: Jesień Ludów, aksamitna rewolucja, doktryna Sinatry, fundamentalizm		
16. Trzecia Rzeczpospolita	2+1*	ilustracje: Tadeusz Mazowiecki, Leszek Balcerowicz, Leszek Miller, Mieczysław Rakowski i Aleksander Kwaśniewski po ostatnim zjeździe PZPR, Lech Wałęsa, powódź w lipcu 1997 r., Andrzej Lepper, kampania w sprawie wejścia Polski do UE, Bronisław Geremek podpisujący akt przystąpienia Polski do NATO wykresy: „Wyniki wyborów do sejmu w 1991 r”, „Wyniki wyborów do sejmu w 1993 r”, „Wyniki wyborów do sejmu w 1997 r”,	– omawia układ sił politycznych po wyborach „kontraktowych” w 1989 r. – charakteryzuje sytuację gospodarczą kraju w latach 90., zna założenia planu Balcerowicza, rozumie przyczyny kryzysu gospodarczego – wyjaśnia powody rozpadu obozu solidarnościowego, wymienia nowe partie polityczne – omawia wyniki wyborów parlamentarnych i prezydenckich do 2005 r. – przedstawia scenę polityczną w Polsce do 2005 r. – charakteryzuje polską politykę zagraniczną po 1989 r., omawia okoliczności przystąpienia Polski do struktur NATO i UE	– ocenia reformy gospodarcze i polityczne w Polsce po 1989 r. – omawia i ocenia udział Polski w konfliktach zbrojnych na świecie – wyjaśnia znaczenie terminu „wojna na górze”	WOS przejście od gospodarki centralnie sterowanej do wolnorynkowej w III Rzeczypospolitej, Konstytucja Rzeczypospolitej z 17 października 1997 r. i jej zasady PO NATO

		„Wyniki wyborów do sejmu w 2001 r.”, „Wyniki wyborów do sejmu w 2005 r.” teksty źródłowe: Adam Michnik, <i>Wasz prezydent, nasz premier</i> (fragmenty); <i>Exposé</i> Tadeusza Mazowieckiego (fragmenty); Józef Tischner, <i>Homo sovieticus. Między Wawelem a Jasną Górą</i> (fragmenty) kalendarium (rozdziały 14–16)	– wyjaśnia znaczenie terminów: polityka grubej kreski, „homo sovieticus”, lustracja		
17. Badanie historii najnowszej	1+1*	ilustracje: katalogi Biblioteki Uniwersytetu Warszawskiego, kadr z filmu <i>Krzyżacy</i>, <i>Bitwa pod Grunwaldem</i>, Fernand Braudel, Henryk Łowmiański, Witold Kula, Bronisław Geremek teksty źródłowe: Fragment audycji nadanej przez radiostację im. Tadeusza Kościuszki 3 sierpnia 1944 r.; Bogdan Hillebrandt, <i>Marzec 1968 r.</i>; Benon Miśkiewicz, <i>O etyce zawodowej historyka</i> (fragmenty)	– rozumie, dlaczego cezury czasowe są względne – wymienia trudności występujące w badaniach nad historią najnowszą – zna rodzaje źródeł historycznych, z których może skorzystać badacz dziejów najnowszych – rozumie, dlaczego to samo wydarzenie może być różnie interpretowane	– wyjaśnia, na czym polega fenomen bitwy pod Grunwaldem w powszechnej świadomości społecznej – wskazuje kierunki rozwoju w historiografii XX w. na świecie i w Polsce – wymienia znanych polskich historyków	REG archiwa w regionie ucznia MED biblioteki w regionie ucznia